

Asia: VN/25733/2021-OKM-334

Lausuntopyyntö valtioneuvoston selontekoluonnokseksi - Uutta suuntaa Suomen digitaaliseen kompassiin

Tavoite 1 - Suomi kehittyy demokraattisena ja sivistyneenä yhteiskuntana digitalisoituvassa maailmassa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Yhteiskunnan toimijoiden kyky omaksua ja soveltaa uusia ja kehittyviä teknologioita kestävästi ja tuottavasti on vahva.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Luku 4.1 käsittelee digitaalista toimijuutta ja osaamista yleisellä tasolla, pääosin terveen aikuisen oletuksesta käsin. Eläkeikäisten digitaidot vaihtelevat, eivätkä he yleensä ole enää koulutusjärjestelmän piirissä.

Selonteossa ei käy ilmi, millä konkreettisilla keinoilla iäkkäiden mahdollisuudet kehittää taitojaan varmistetaan. Iäkkäille tulee olla saatavilla saavutettavaa, matalan kynnyksen digitukea. Lisäksi viittaus hyvin toimivista rakenteista jää epäselväksi, eikä selonteossa tarkenneta, millaisilla rakenteilla yhdenvertaiset mahdollisuudet tosiasiallisesti varmistetaan.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Suomi on edelläkävijä digiosaamisessa ja teknologia-alan kehityksessä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Datan saatavuus ja laatu sekä datanhallinnan infrastruktuuri tukevat yritysten arvonluontia ja ratkaisujen skaalautuvuutta.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

3 vain osittain

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

Tavoitteen avaintulokset eivät sisällä mainintaa kansalaisista, vaikka avaintulosten osa-alueiden kehittämisessä kansalaisten näkökulma olisi tärkeää pitää mukana. Tämä koskee erityisesti data-avaruuksien osuutta, mutta laajemminkin kaikkea data- sekä tekoälykehitystä. Kehityksen tulisi tuottaa arvoa kansalaisille. Ehdotus muotoiluksi: Datan saatavuus ja laatu sekä datanhallinnan infrastruktuuri tukevat yritysten arvonluontia, ratkaisujen skaalautuvuutta sekä tuottavat arvoa kansalaisille.

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

3 vain osittain

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

Avaintuloksissa korostetaan datan liiketoimintamahdollisuuksia ja datan harmonisointia. Data-avaruuksista terveysdata-avaruuden (EHDS) näkökulmat ovat kuitenkin paljon tätä moninaisempia ja toivoisimme, että ne huomioitaisiin tässä.

EHDS:n mukanaan tuomat muutokset eivät ole pelkästään EU-tasoisien yhteentoimivuuden ja datan harmonisointiin tähtääviä, vaan niillä on suoria vaikutuksia kansallisen lainsäädännön parantamiseen ja tätä kautta esimerkiksi kansalaisen digitaalisen osallisuuden kohentumiseen, kansalaisten roolin vahvistumiseen terveystiedon tuottajina, kansalaisten itse- ja omahoitovalmiuksien parantamiseen ja terveystiedon koko elinkaaren vahvistamiseen.

EHDS-asetuksen merkitys kotimaiseen lainsäädäntöön, palvelujärjestelmään ja terveydenhuollon tietojärjestelmiin on merkittävä. Se edistää terveysdatan hyödyntämistä tiedon ensisijaisessa ja toissijaisessa käyttötarkoituksessa. EHDS:n vaikutuksia ei tule nähdä pelkästään yksilön matkustamista tai ulkomailla työskentelyä tukevana muutoksena, vaan kaiken terveysdatan hyödyntämistä parantavana ja esimerkiksi

terveysteknologia- ja tietojärjestelmäyritysten kansainvälistymistä edistävänä toimintana. Kansallisesta näkökulmasta se tukee yksilön

terveyspalvelujen järjestämisen lisäksi kansallista päätöksentekoa ja koko palvelujärjestelmän vaikuttavuuden seuranta.

Suomen on oltava aktiivisena toimijana mukana EHDS-yhteistyössä, ei pelkästään lainsäädännön kansallisessa toimeenpanossa. Lainsäädäntömuutosten lisäksi toimintamallien ja tietojärjestelmien muutoksiin tarvittavat resurssit on turvattava. EHDS:n mahdollistamat muutokset tukevat tietoon perustuvaa päätöksentekoa yksilön, palvelunantajan ja kansallisen ohjauksen tasoilla.

Tavoite 2 - Tietoliikenneyhteydet ovat kattavat, turvalliset ja kestävät.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Palvelin- ja laskentainfrastruktuurit ovat energiatehokkaita ja vastaavat julkisten palveluiden, yritysten ja tutkimuksen tarpeita.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Digitalisaatio ja dataperustainen arvonluonti etenee yrityksissä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Yritysten tuottavuus ja kilpailukyky paranee uusien teknologioiden onnistuneen käyttöönoton myötä.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 1 - Digitaaliset julkiset palvelut toimivat yhteentoimivina palvelukokonaisuuksina mahdollistaen sujuvan asioinnin ja korkean tuottavuuden.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 2 - Julkinen hallinto hallitsee yhteiskunnan keskeisten toimintojen datan, teknologian ja infrastruktuurit turvallisesti, luotettavasti ja kustannustehokkaasti varmistaen yhteiskunnan toimivuuden kaikissa tilanteissa.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Tavoite 3 - Julkinen hallinto toimii tuottavasti tekoälyä sekä uusia digiteknologioita hyödyntäen.

Onko tavoite perusteltu osa Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko tavoitteen sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Onko tavoitteeseen liittyvissä avaintuloksissa tunnistettu niihin olennaisesti liittyvät sisällöt?

2 kyllä, pääosin

Jos ei, mitä avaintuloksista puuttuu?

-

Poikkihallinnollinen johtaminen ja yhteistyö

Ovatko siinä esitetyt digitalissaation johtamisen ja yhteistyön periaatteet perusteltuja osia osana Suomen digitaalista kompassia?

2 kyllä, pääosin

Tarkenna tarvittaessa vastaustasi. Onko sisältöön valittu oikeat asiat? Jos ei, miten sitä tulisi muotoilla?

-

Digikompassin tavoitteiden ja avaintulosten kokonaisuus

Puuttuuko digikompassin tavoitteista ja avaintuloksista yleisesti jotain olennaista? Tulisiko jokin osa alue priorisoida tai poispriorisoida?

-

Tuloksellisuuden seuranta ja vaikuttavuuden arviointi

Mitä mittareita tunnistatte tavoitteiden ja avaintulosten etenemisen mittaamiseen?

-

Miten digikompassin vaikuttavuutta tulisi Suomen tasolla mitata?

-

Toimintaympäristön kuvaus

Geopoliittinen ja taloudellinen toimintaympäristö

-

Turvallisuus ja resilienssi

-

Kriittiset teknologiat ja innovaatiot

-

Hyvinvointi ja yhteiskunnalliset muutokset

Luvussa 3.1.4 todetaan, että väestön ikääntyminen lisää sosiaali- ja terveystalouden kysyntää, mikä lisää etäpalveluiden, automaation ja tekoälyavusteisten ratkaisujen tarvetta. Ikääntyminen sinänsä ei kuitenkaan lisää digipalveluiden tarvetta. Lähtökohtana tulee olla ihmisten palvelutarpeet ja niihin parhaalla mahdollisella tavalla vastaaminen. Digitaalinen ratkaisu ei ole itseisarvo, vaan yksi mahdollinen keino vastata osaan palvelutarpeista silloin, kun se on tarkoituksenmukaista.

Digitalisaation ja datatalouden sääntely

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Uudet teemat

Tekoäly

-

Turvallisuus

-

Hyvinvointi

-

Yhteistyö ja yhteentoimivuus

-

Digikompassin kokonaisuus

Miten arvioisit digikompassia kokonaisuutena?

Kokonaisuudessaan selonteon yleinen tavoitetaso on kannatettava, mutta teksti jää monin paikoin yleiselle ja tavoitetilaa kuvaavalle tasolle. Asiakirjassa kuvataan laajasti digitalisaation mahdollisuuksia, mutta konkreettiset keinot ja toteuttamisedellytykset jäävät osin epäselviksi. Lisäksi lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteita kuvataan samankaltaisesti, mikä vaikeuttaa kokonaisuuden hahmottamista.

Pidämme tärkeänä, että haavoittuvimpien ryhmien, kuten ikääntyneiden, tarpeet huomioidaan digitalisaatiota ohjaavassa sääntelyssä. Selonteossa olisi syytä todeta selvemmin, että digitaalisia palveluja tulee tarvittaessa mukauttaa erityisryhmien tarpeisiin. Kirjauksen olisi syytä ohjata konkreettisemmin palveluiden suunnittelua, toteutusta ja arviointia iäkkäiden sekä toimintarajoitteisten henkilöiden näkökulmasta. Erityistä huomiota vaativat erilaiset väärinkäyttö- tai hyväksikäyttö mahdollisuudet ja niiden ehkäiseminen haavoittuvissa ryhmissä. Myönteistä on,

että selonteossa tunnistetaan muiden kuin digitaalisten asiointi- ja palveluratkaisujen turvaamisen tarve.

Selonteossa todetaan, että ikääntyneet tarvitsevat digitaalisia palveluja ja osaamista niiden hyödyntämiseen. Tekstissä myös tunnistetaan digitaidoissa sekä laite- ja yhteysmahdollisuuksissa olevat erot, mutta siinä ei tuoda riittävän selvästi esiin esim. iäkkäitä, jotka muistisairauden, aistivamman tai heikentyneen toimintakyvyn vuoksi eivät pysty käyttämään digitaalisia palveluja lainkaan.

Muut kommentit

Mikäli kommentti ei sovellu lomakkeen muihin asiakohtiin, voit jättää sen tähän.

-

Kollander Emilia
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos